

1950 Sonrası Isparta'nın Kooperatif Yapıları

Sıdika ÇETİN¹, Gizem GÜVLÜ ERHAN²

¹ Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Scetin71@gmail.com

ORCID iD: 0000-0003-3307-0905

² Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık, Planlama ve Tasarım ABD, gizemguvlu07@gmail.com ORCID iD: 0000-0002-2882-1818

ÖZ

Bu yazı, 1950 sonrası Türk Mimarlık Kültürünün uluslararasılaşma sürecini yerel bir örnek olarak Isparta kenti üzerinden incelemeyi amaçlayan çalışmalar bütününe bir parçası olarak hazırlanmıştır. Yazı, düşük yoğunluklu kooperatif konutları deneyiminden, toplu konutların ilk örneklerini oluşturan çok katlı kooperatif sitelerine, şehrin kentsel tarihi içinde çok göz önünde bulunduğu halde, fazla değinilmeyen konut kooperatiflerine ışık tutabilmeyi amaçlıyor. Gerek toplu konut alanları ile gecekondu önleme bölgelerinin belirlenmesi, gerek alt yapı hizmetlerinin sağlanması, gerekse de konutların tamamlanması aşamalarında kooperatifleri mali ve bürokratik açıdan destekleyen yerel yönetimin rolüne de burada değinilmektedir. 1950-1980 döneminde konut kooperatifleri açısından çok dinamik bir süreç yaşayan Isparta kentinde hem SSK'nın olanaklarını kullanan işçi kooperatifleri, hem de Bağkur ve Emlak Kredi Bankası gibi kurumlardan yararlanan profesyonel kooperatiflerin sayısı hiç azımsanmayacak miktardadır. Bunların bir kısmı sosyal, kültürel ve kentsel çevreyle bütünleşen başarılı kooperatif uygulamalarıdır. Bu bölümde 1950 sonrası Isparta kentinde stoğa eklenen konut kooperatiflerinin kent ölçeğinde örneklenmesine, mimari dil gelişimine ve bunların kültürel etkilerine değinilmekte ve kente kazandırdıkları üzerine bir tartışma yürütülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Konut politikaları, Kooperatif, Kooperatif Yapıları, Isparta.

Post-1950s Cooperative Residential Buildings of Isparta

ABSTRACT

This article has been prepared as a part of the studies aiming to examine the internationalization process of Turkish Architectural Culture after 1950 through the city of Isparta as a local example. The article aims to shed light on the low-density cooperative housing experience, the multi-storey cooperative estates, which are the first examples of mass housing, and the housing cooperatives, which are very prominent in the urban history of the city, but are not mentioned much. The role of the local government, which supports the cooperatives financially and bureaucratically, both in the determination of mass housing areas and slum prevention zones, in the provision of infrastructure services, and in the completion of housing is also mentioned here. In the city of Isparta, which experienced a very dynamic process in terms of housing cooperatives in the 1950-1980 period, the number of worker cooperatives using the facilities of SSK and professional cooperatives benefiting from institutions such as Bağkur and Emlak Kredi Bank is substantial. Some of these are successful cooperative practices that integrate with the social, cultural and urban environment. In this section, the sampling of the housing cooperatives added to the stock in the city of Isparta after 1950, the architectural language development and their cultural effects are mentioned, and a discussion is carried out on what they brought to the city.

Keywords: Housing Policies, Cooperative, Cooperative Structures, Isparta.

Yazıda yer verilen kooperatif örneklerine ait tüm mimari proje çizimleri Isparta Belediye Arşivine aittir.

KAYNAKLAR

Bilgin, İ. (1992). *Konut Üretiminin Karşılaştırmalı Analizi*, YÜMFED Yayınları, İstanbul.

Dülger, H. (1987). *Konut Kooperatiflerinde Konut Üretim Sürecinin Değerlendirilmesi*, İTÜ Mimarlık Fakültesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Fauchere, H. (1951). *Kooperatif*, Çev. S. Sözeri, Ankara, s.13'den Aktaran Keleş, 1967, s.10.

Geray, C. (1994). Konutta Kooperatif ve Belediye İşbirliği, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 3(1), 39-45.

Güç, B. Çetin, S. Köse, D. (2018). A Social Housing Example In Isparta: Gülevler Housing Cooperative, *ARCHDESIGN '18 / V. International Architectural Design Conference*, April 13-14 2018, Dubrovnik/Croatia, 182-190.

Isparta Belediye Arşivi, 2018.

Karasu, M. A. (2009). Kentsel mekânı düzenleme önerileri: modern kent planlama anlayışı ve postmodern kent planlama anlayışı. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1-25).

Karasu, M. A. (2005). Türkiye'de Konut Sorununun Çözümünde Farklı Bir Yaklaşım: Belediye-Toplu Konut İdaresi-Konut Kooperatifleri İşbirliği Modeli, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Güz-1, 56-87.

Keleş, R. (1967). *Kooperatifçilik İlkeleri ve Sosyal Konut Politikası Açısından Türkiye'de Konut Kooperatifleri*, İmar ve İskan Bakanlığı, Ankara.

Keleş, R. (1967). *Kooperatifçilik İlkeleri ve Sosyal Konut Politikası Açısından Türkiye'de Konut Kooperatifleri*, İmar ve İskân Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü Sosyal Araştırma Dairesi, Ankara.

Keleş, R. (1978). *100 Soruda Türkiye'de Kentleşme, Konut Ve Gecekondu*, Gerçek Yayınevi, İstanbul.

Keyder, Ç. (1989). *Türkiye'de Devlet ve Sınıflar*, İletişim Yayınları, İstanbul.

Özüekren, Ş. (1994). Konut Kooperatifleri, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, (Yay. Hazırlayan: Nuri Akbay vd.). Cilt: 5, sf: 65-67. İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını.

Özüekren, Ş. (1996). Kooperatifler ve Konut Üretimi, *Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme*, ss.355-365. Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

Polat, Y. ve Yatkın, A. (2016). Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Konut Üretimindeki Yeri: Malatya ve Elazığ Örneği, (erişim tarihi:5.3.2018) <https://openaccess.firat.edu.tr/xmlui/handle/11508/9887>)

Tekeli, İ. (2010). *Konut Sorununu Konut Sunum Biçimleriyle Düşünmek*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 253s, İstanbul.

Tekeli, İ. (2012). *Türkiye'de Yaşamda ve Yazında Konutun Öyküsü (1923-1980)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 352s, İstanbul.

Sezgin H. (1993). *Isparta'da Konutun Değişim Süreci: Geleneksel Konuttan Toplu Konuta*, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yurt Ansiklopedisi, (1981-1984). 11 Cilt, Anadolu Yayıncılık, İstanbul.